

Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi

Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi (<http://dergipark.gov.tr/yonbil>)
2019, Cilt 5, Sayı 7

Kooperatiflerde Amortisman İşlemleri¹

Depreciation Operations in Cooperatives

Hande ÖZOLGUN²

Öz

Günümüzde kooperatifler ve kooperatifçilik hareketleri yaygın şekilde görülmektedir. Kooperatifler şahıslara ve kurumlara sosyal ve ekonomik anlamda yararlar sağlarlar. Bu sebeple gerek özel gerek tüzel kişiler tarafından kurulan kooperatiflerin türleri ve sayıları oldukça olmuştur. Kooperatif denildiğinde ilk olarak akla, ortakların sosyal ve ekonomik faydalar elde edebilmek için, güçlerini dayanışma ve işbirliği içinde bir araya getirmeleri suretiyle kurulan ortaklıklar gelmektedir. Bunun yanında kooperatiflerin çok çeşitli tanımını yapmak mümkündür. Kooperatiflerin tanımını tek bir şekilde yapmak mümkün değildir. Fakat yapılan çok çeşitli tanımlarda kooperatifler için ortak olarak söylenen bir ilke bulunmaktadır. Bu ilke 'belli bir amaca ulaşabilmek amacıyla ortaklaşa ve birlikte yapılacak çalışmalar ve dayanışmalar'dır. Yani kooperatiflerin temel hedefi ve amacı ortakların bir araya gelerek yaptıkları çalışmalar ve dayanışmalar sonunda istedikleri amaca ulaşabilmeleridir. Kooperatifçilik düşüncesinin temelinde birlikte ve ortaklaşa iş yapma düşüncesi yatmaktadır. Bireylerin bir arada yapmış oldukları çok sayıda işlerin örneklerini geçmişte ve günümüzde görmek mümkündür. Önceki zamanlarda kişilerin birlikte ürünleri hasat etmeleri, kendi korunmaları için setler yapmaları gibi işler birlikte çalışmanın önemli örnekleri olarak gösterilebilir. Aynı kolektif çalışma örnekleri günümüzde de devam etmektedir. Zaman geçtikçe teknolojinin yaygın şekilde kullanılması ve ilerlemesiyle birlikte kooperatifçilik düşünceleri de değişime ve gelişime uğramıştır. Daha önceden insan gücü kullanılarak yapılan işlerin çoğu artık makine ve diğer araç ve gereçlerle yapılmaktadır. Kooperatifleri kuran kişiler de bu işleri yerine getirebilmek için bu teknolojileri kullanmaya başlamışlardır. Ekinleri el yordamıyla biçmek yerine biçerdöverler kullanılmakta, ulaşım için uçak, otobüs gibi araçlar kullanılmaktadır. İşte bu teknolojik gelişmelere bağlı olarak kooperatifler de, çalışmalarını gerçekleştirirken insan gücünden çok makine kullanımından faydalanmıştır. Günümüzde, kişilerin yaşam düzeylerinin geliştirilip yükseltilmesinde, kişilerin sosyal ve ekonomik olarak kalkınmalarının sağlanmasında kooperatifçilikten faydalanılmaktadır.

Kooperatifin asıl amacı diğer şirketlerde olduğu gibi kar elde edebilmek değil, kooperatifin ortaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilmektir. Kooperatiflerin odağında bireyin kendisi bulunmaktadır. Artık son zamanlarda sadece sermaye odaklı olan anlayışın yanlış olduğu düşünülmüş, böylece kooperatifler gibi insan odaklı girişimlere ilgi artmıştır. Kooperatifler, dayanışma ve yardımlaşmayı esas alan kuruluşlardır. Genel olarak amacı 'birlikte iş yapmak' şeklinde de tanımlanabilen kooperatifler, bir ekonomik işbirliği şekli olup, belirli ortak amaçlara ulaşabilmeyi hedefleyen kişilerce oluşturulan bir örgütlenme modelidir. Kooperatifler bir ülkedeki sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel değerlerin gelişmesine katkıda bulunur. Bunun yanında bilinç sahibi ve örgütlü bir toplumun oluşmasında da önemli bir rol oynarlar.

Kooperatifleri aynı zamanda bir girişimcilik okulu olarak da tanımlamak mümkündür. Günümüzde kooperatifler ülke ekonomileri için önemli kalkınma araçlarından biri olarak kabul görmektedir. Kooperatifçilik faaliyetlerinin ülkeler tarafından etkili bir şekilde yürütülmesi durumunda ülke ekonomisine büyük faydalar sağlayacağı aşikardır. Avrupa Birliği ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya gibi ekonomilerde kooperatifçilik faaliyetlerinin yaygın ve etkin bir şekilde uygulandığı görülebilir. Kooperatiflerin temel amacı, yeterli derecede ekonomik güce sahip olmayan gerçek kişilerin,

¹ Bu çalışma İşletme ve Yönetim Bilimleri Uluslararası Kongresinde yayınlanmıştır.

² hozolgun@nku.edu.tr

karşılıklı yardım ve dayanışma yoluyla, mesleki ve kişisel gereksinimlerini akılcı bir şekilde ve ekonomik olarak karşılamaktır. Bunun yanında kooperatifler bağımsızlığın sağlanması, sosyal dayanışmanın güçlenmesi, mesleki hareket yeteneğinin artması, kültürel yaşamın zenginleştirilmesi gibi bir çok amaca ulaşılmasına da aracılık eder.

Özet olarak, iyi ve başarılı bir şekilde yönetilen, başarılı çalışmalar gerçekleştiren kooperatifler içinde buldukları çevreye kooperatif hizmetinin yanı sıra, sosyal, siyasal, kültürel zenginlikler de getirmekte de ülke kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına yardımcı olacaktır.

Kooperatifin aktifinde kayıtlı olan birçok bina, tesis makine ve cihaz, taşıtlar, şerefiye gibi birçok maddi ve maddi olmayan duran varlıklar bulunabilir. Bu varlıklar, satılmak için değil, kooperatifte bir yıldan fazla sürede kullanabilmek amacıyla satın alınmışlardır. Fakat bilindiği üzere bu duran varlıkların ömürleri sonsuz değildir, zamanla kullanıldıkça aşınmaya tabi olurlar ve zamanla ekonomik değerini kaybeder ya da eskimeye uğrarlar. Bu çalışmada kooperatiflerin sahip oldukları amortisman konusundaki duran varlıklardan bahsedildikten sonra, amortisman tutarının hesaplanma yöntemleri üzerinde durulacak ve amortisman kayıt yöntemlerinden bahsedilecektir. Yapılacak olan işlem ve kayıtlardan da anlaşılacağı üzere, kooperatiflerdeki amortisman işlem ve kayıtlarının diğer işletmelerdeki işlem ve kayıtlarla benzer olduğu gösterilecektir. Bunun için de çeşitli örnek monografilerden faydalanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, amortisman, duran varlıklar

Abstract

Nowadays, cooperatives and cooperatives are widely seen. Cooperatives provide social and economic benefits to individuals and institutions. For this reason, the types and number of cooperatives established by both private and legal entities has been quite high. When the cooperative is mentioned, firstly, there are partnerships established by the partners bringing their forces together in solidarity and cooperation in order to achieve social and economic benefits. In addition, it is possible to define a wide variety of cooperatives. The definition of cooperatives is not possible in one way. But there are a number of common definitions for cooperatives. This principle 'is the work and solidarity to be made jointly and together with the aim of reaching a certain purpose. In other words, the main goal and purpose of cooperatives is to have the partners come together and achieve the goal they want at the end of their work and solidarity. The idea of cooperating is the idea of working together and jointly. It is possible to see examples of the many works that individuals have done together. In previous times, it can be shown as important examples of people working together such as harvesting products together, making sets for their own protection. The same collective working examples are still continuing today. With the widespread use and progress of technology as time goes by, the ideas of cooperatives have changed and developed. Most of the work done previously by manpower is now done with machinery and other tools and equipment. People who set up co-operatives also started to use these technologies in order to fulfill these tasks. Instead of harvesting crops by hand, harvesters are used, vehicles such as airplanes and buses are used for transportation. As a result of these technological developments, cooperatives benefited from machine use rather than manpower while performing their work. Today, cooperatives are used in the development of social and economic development of people.

The main purpose of the cooperative is not to make profit as in other companies, but to meet the needs of the cooperative partners. The focus of the cooperatives is the individual. Nowadays, it is thought that only the capital-oriented approach is wrong, so the interest in people-oriented initiatives such as cooperatives has increased. Cooperatives are organizations based on solidarity and solidarity. The cooperatives, which can be defined as doing business together in general, are a form of economic cooperation and an organization model created by people who are aiming to achieve certain common goals. Cooperatives contribute to the development of social, political, economic and cultural values in a country. Besides, they play an important role in the formation of a conscious and organized society.

It is also possible to define cooperatives as an entrepreneurship school. Today, cooperatives are recognized as one of the important development tools for the economies of the country. It is obvious that if the cooperatives activities are carried out effectively by the countries, they will bring great benefits to the country's economy. It can be seen that cooperative activities are implemented widely and effectively in economies such as European Union countries, USA, Japan. The main purpose of the cooperatives is to meet the professional and personal needs of natural persons who do not have sufficient economic power, through mutual assistance and solidarity, rationally and economically. In addition, cooperatives act as mediators for achieving a number of goals such as ensuring independence, strengthening social solidarity, increasing professional mobility, and enriching cultural life.

In summary, good and successful managed and successful work cooperatives will provide social, political and cultural richness as well as cooperative service to the environment they are in. They will also help to use the country's resources efficiently and efficiently.

There are many buildings, plant machinery and equipment, vehicles, goodwill and many other tangible and intangible assets that are registered in the cooperative's assets. These assets were purchased not for sale but for more than one year in the cooperative. However, as is known, the lifespan of these fixed assets is not infinite, they are subject to wear as they are used in time and they lose their economic value or become obsolete over time. In this study, after mentioning the assets subject to depreciation of the cooperatives, the methods of calculating the depreciation amount will be emphasized and the depreciation registration methods will be mentioned. As it is understood from the transactions and records to be made, it will be shown that the depreciation transactions and records in cooperatives are similar to the transactions and records in other enterprises. For this, various sample monographs will be used.

Keywords: Cooperative, depreciation, fixed assets

GİRİŞ

Geçmişten bu güne kadar insanların dayanışma içinde olma istekleri toplumsal sınıfları, bu sınıflar iş bölümü olanaklarını, gelişen bu olanaklar da ekonomik grupları ortaya çıkarmıştır. Bu gruplar da çeşitli mesleklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu toplumsal sınıfların ve meslek gruplarının arasında oluşan işbirliği ise kooperatiflerin doğmasının başlangıcıdır. İnsanlarda bilinçli kooperatif düşüncesi 19. yüzyılın başlarında kendini göstermeye başlamıştır. Gelir dağılımında meydana gelen dengesizlikler, küçük birimleri ekonomik işbirliği yapmaya zorlayarak, onları birlikte hareket düşüncesi etrafında örgütlenmelerini sağlayarak kooperatiflerin ortaya çıkmasını hızlandırmıştır (Güngör,2006: 10).

Kooperatifler Kanunu'na göre kurulan kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle de meslek ve geçimlerine dair ihtiyaçlarını sağlamayı amaçlarken bireyler arasında işbirliğini sağlar ve bunun sonucunda toplumsal dayanışma ve kalkınmayı da sağlamış olur. Bu sebepten dolayı anayasamızın 171. maddesinde "Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin geliştirilmesini sağlayacak tedbirleri alır" diye belirtilerek kooperatifçiliğin önemi vurgulanmıştır.

Kooperatiflerin dayandığı temel değerler; 'kendine yardım, kişisel sorumluluk duygusu, demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma'dır (<http://ica.coop/en/what-co-operative>). Bu değerlerden de belli olduğu üzere, kooperatifler, hayatın birçok alanında sürdürdükleri olumlu faaliyetleri ile ortaklarına birçok fayda sağlamaktadır. Günümüzde, kişilerin hem sosyal hem de ekonomik anlamda kalkınmalarını sağlamada, üretimin kalite ve miktarının artırılmasında, kişilerin yaşam düzeylerinin yükselmesinde kooperatifçilikten önemli ölçüde yararlanılmaktadır (Karanlık, 2009: 4).

Kooperatiflerdeki muhasebe konusunda yeni bilgi ve kaynaklara ihtiyaç duyulmasının yanında, bu konuda bilgi sahibi olan yetişmiş muhasebeci sayısının artması beklenmekte ve bu sayede tarım kredi kooperatiflerinde muhasebenin gelişimine katkıda bulunacaktır. Yapılan bu çalışma ile amaç kooperatiflerde muhasebenin gereği hakkında bilgiler verilmesi, muhasebe ve tek düzen hesap planı hakkında temel bilgiler verilerek amortismanın tanımı, yapılacak işlemler ve muhasebe kayıtları hakkında bilgi verilmesidir.

1. Kooperatiflerde Muhasebenin Gereği

Kooperatifler, ekonomik ve sosyal nitelikli kuruluşlardır. Diğer kuruluşlar gibi alım, satım, borç, alacak vb. faaliyetler yapılmakta ve muhasebe defterlerine usulüne uygun şekilde kaydedilmektedir. Dönem sonlarında bilanço ve gelir tablosu gibi mali tablolar düzenlenmekte, kar ya da zarar gibi sonuçlara ulaşılmaktadır. Kooperatifler, tüm

faaliyetleri sırasında mali yasaların hükümlerine uymak durumundadırlar. Bu açıdan kooperatiflerde iyi işleyen bir muhasebe sistemine ihtiyaç vardır(Karanlık, 2009: 69).

2. Kooperatiflerde Kayıt Düzeni ve Hesap Planı

Kooperatifler ve üst kuruluşları, birinci sınıf tacirlerin tutmakla yükümlü oldukları defterleri tutmak zorundadırlar. Yıllık işlem hacminin az ya da çok olması bu durumu değiştirmez. Hesap planının, kooperatif faaliyetlerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Kooperatif muhasebesinin bir disiplin ve düzen içinde yürütülebilmesi için, faaliyetler başlamadan önce işlemlerin kaydedileceği hesapların belirlenmesi ve bir hesap planının yapılması gerekir. Kooperatiflerde de “Tekdüzen Hesap Planı”nın uygulanması gerekmektedir. Böylece Kooperatifler arasındaki işlem birliği sağlanmış olacaktır. Bu uygulama aynı zamanda bir zorunluluktur(Karanlık, 2009: 69).

3. Kooperatiflerde Tutulacak Defterler

Kooperatifler, iş hacimlerine bakılmaksızın birinci sınıf tacir konumunda sayıldıklarından birinci sınıf tacirlerce tutulan defterleri tutmaktadırlar.

Kooperatiflerde tutulacak defterleri şu şekilde sınıflandırmak mümkündür(Kooperatifler Kanunu Madde 76).

*** Yasal Defterler**

- Yevmiye Defteri (Günlük Defter)
- Büyük Defter (Defteri Kebir)
- Envanter ve Bilanço Defteri
- Ortaklar Defteri
- Karar Defteri
- Genel Kurul Defteri
- Yönetim Kurulu Defteri

*** Diğer Yasal Defterler**

- İmalat defteri, (Kooperatif sanayi işletmesi kurmuş ise) (VUK. 197)
- Çiftçi işletme defteri. (Kooperatif zirai işletme kurmuş ise) (VUK. 213)

*** Yardımcı Defterler**

- Stok giriş çıkış defteri
- Sabit kıymetler ve amortisman defteri
- Kıymetli evrak defteri
- Teftiş defteri
- Gelen-giden evrak kayıt defteri

4. Duran Varlıklarda Amortisman İşlemleri

Kooperatifin aktifinde kayıtlı bulunan bina, demirbaş, haklar gibi maddi ve maddi olmayan duran varlıkların ömürleri sınırsız değildir. Bu varlıklar kullanıldıkça yıpranırlar ve zamanla eskimeye uğrarlar ya da ekonomik ömrünü kaybederler. Amortisman hesapları, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların ne kadar değer kaybına uğradıklarını hesaben gösterir (Karanlık, 2009: 132).

4.1. Amortisman Tabi Olan Varlıklar

Vergi Usul Kanunu'na göre, amortisman konu duran varlıklar aşağıdaki gibidir;

- a. Amortisman tabi varlıklar
 - Alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmleri (VUK Madde 313)
 - Madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz ve maliyet bedelleri (VUK Madde 316)

- İşletmede bir yıldan fazla kullanılan veya yıpranmaya, aşınmaya ya da değer düşüklüğüne maruz kalan gayrimenkuller (VUK Madde 313)
- İşletmede inşa edilmiş olan her çeşit yollar (VUK Madde 314)
- Gayrimenkul gibi değerlendirilen kıymetler (VUK Madde 269)
 - a) Tesisat ve makineler,
 - b) Gemiler ve diğer taşıtlar,
 - c) Gayrimenkullerin ayrılmaz parçaları ve ayrıntıları
 - d) Maddi olmayan haklar
- Amortisman Tabi Sermaye ve Alacaklar
 - a. Şüpheli alacaklar (VUK Madde 323)
 - b. Değersiz alacaklar (VUK Madde 322)
 - c. Vazgeçilen alacaklar (VUK Madde 324)
 - d. Kuruluş ve örgütlenme gideri (VUK Madde 326)
 - e. Özel maliyet bedelleri (VUK Madde 327)
 - f. İmtiyazlı işletmelerdeki sermaye (VUK Madde 325)

Vergi mevzuatımızca, bir duran varlığın amortisman tabi olabilmesi yönünden dört temel şart belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla;

- Varlığın işletme envanterine kayıtlı olması,
- Varlığın işletmede bir yıldan fazla süreler için kullanılabilir niteliğine sahip olması,
- Varlığın yıpranacak aşınacak ve kıymetten düşecek nitelikte olması,
- Varlığın değerinin belirli tutarı aşması.

4.2. Amortisman Tutarının Hesaplanma Yöntemleri

- **Normal Amortisman Yöntemi:**

Bu yöntemde ayrılan amortisman tutarı her yıl aynıdır. Amortisman süresinin sonunda amortismanın tutarı, ekonomik malın maliyet bedeline eşit olacaktır (Ataman, 2001: 143).

Vergi Usul Kanunu'na göre mükellefler, amortisman tabi olan iktisadi kıymetlerinin değerini, %20 nispetinden fazla olmamak üzere, serbestçe belirledikleri oranlar üzerinden yok ederler.

Örneğin; tarım kredi kooperatifinin 2018 yılında 200.000 TL tutarında bir ilaçlama makinesi satın aldığı varsayıldığında, amortisman oranı da % 20 olarak kabul edildiğinde her yıl ayrılacak amortisman miktarını bularak amortisman tablosunu düzenleyiniz.

Amortisman oranının % 20 olması durumunda;

$200.000 \times 0.20 = 40.000$ TL tutarında amortisman ayrılacaktır. Bu durumda tarım kredi kooperatifi tarafından bu makine için her yıl ayrılacak amortisman tutarı çizelge 5.1'deki gibi olacaktır:

Çizelge 5.1. Normal Amortisman Yöntemine göre amortisman hesaplama

Yıllar	Maliyet Tutarı TL	Amortisman oranı (%)	Amortisman Tutarı (TL)
2018	200.000	20	40.000
2019	200.000	20	40.000
2020	200.000	20	40.000
2021	200.000	20	40.000
2022	200.000	20	40.000
TOPLAM			200.000

- **Azalan Bakiyeler Üzerinden (Hızlandırılmış) Amortisman**

Azalan bakiyeler üzerinden amortisman yönteminde amortisman oranı, varlığın değerinden daha önce ayrılmış amortismanlar toplamının düşülmesinden sonra kalan tutara uygulanır. Bu yolla amortisman payı süre ilerledikçe matrah düşecektir. Amortisman tutarı ilk yıllarda daha fazla olmaktadır. Bu sebeple amortisman hızlandırılmış olacaktır. Bu hızlandırmanın nedeni duran varlıkların en çok yıpranmaya maruz kaldıkları ilk yıllarda değerinin büyük kısmını yok edilerek ikame yatırımlar için fon yaratmadır. Bu yöntem sadece bilanço esasına göre defter tutan işletmeler tarafından uygulanabilir (Ataman, 2001:145). Azalan bakiyeler yöntemi, VUK'nun mükerrer 315'inci maddesinde düzenlenmiştir (www.mevzuatdergisi.com/2006 /08a/01.htm). Bu usulde her yıl için hesaplanacak amortisman tutarı; duran varlığın ilgili yılın başındaki net defter değeri ile normal amortismanın **iki katı** oranındaki yüzdenin çarpılması sonunda bulunur, ya da her yıl üzerinden amortisman hesaplanacak değer önce ayrılmış olan amortismanlar toplamının indirilmesi suretiyle tespit edilir (Kavak, 2006: 224-225.).

Örneğin, tarım kredi kooperatifinin 2018 yılında 100.000 TL değerinde gübreleme makinesi satın aldığını ve amortisman oranının % 20 olduğu varsayıldığında hızlandırılmış amortisman yöntemi uygulanırsa, amortisman oranı normal amortisman oranının iki katı olarak kabul edilecek, amortisman tutarı ve yıllar itibariyle amortisman dağılım Çizelge 5.2.'deki gibi olacaktır:

Çizelge 5.2. Azalan Bakiyeler Yöntemine göre amortisman hesaplama

Yıllar	Maliyet Tutarı TL	Amortisman oranı (%)	Amortisman Tutarı (TL)
2018	100.000	40	40.000
2019	60.000	40	24.000
2020	36.000	40	14.400
2021	21.600	40	8.640
2022	8.640	-	8.640
TOPLAM	0		100.000

- **Fevkalade (Olağanüstü) Amortisman**

Vergi Usul Kanunu'nun 317. maddesine göre olağanüstü amortismanına konu olan varlıklar şu şekildedir;

- A. Yangın, deprem, su basması gibi afetler sonunda değerini kısmen veya tamamen kaybeden,
- B. Yeni icatlar nedeniyle teknik verim ve kıymetleri düşerek kısmen veya tamamen kullanılmaz duruma gelen,
- C. Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmaya maruz kalan duran varlıklar.

4.3. Amortisman Kayıt yöntemleri

Hesaplanan amortisman tutarının her zaman muhasebe defterlerine gider olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Bu sebeple amortismanlar iki yönteme göre amortismanları muhasebe defterlerine kaydetmektedirler. Bu yöntemler '**direkt**' ve '**endirekt**' kayıt yöntemidir. Ülkemizde 'Endirekt Kayıt Yöntemi' uygulanmaktadır. Ayrılan amortismanlar '257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı'nda takip edilmektedir.

Örnek: Malkara Tarım kredi kooperatifine ait taşıtın değeri 80.000 TL'dir. Normal amortisman yöntemine göre amortisman oranı % 20 olarak kabul edilirse yıllık amortisman tutarı $80.000 \times \% 20 = 16.000$ TL olarak hesaplanacaktır

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI 257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI 257.25 Taşıt Amortismanı 16.000 Taşıta amortisman ayrılması	16.000	16.000
690 DÖNEM KARI VEYA ZARARI HESABI 770 GENEL YÖNETİM GİDERİ HESABI 770.30 Amortisman Gideri 16.000 Amortisman tutarının sonuç hesabına devredilmesi	16.000	16.000

Sonuç

Dünya'da kooperatifçilik kamu sektörü ve özel sektörün yanında üçüncü bir sektör olarak kabul görmüştür. Ülkemizde de kooperatifçilik Türk müesseselerine benzerlik gösterdiğinden ülkemizde de kabul görmüş bir kurum olmuştur.

Kooperatifçilik hareketinin ülke ekonomisi açısından sahip olduğu önem tartışılmazdır. Gelişmiş ekonomilere sahip olan ülkelere bakıldığında, bu ülkelerin kooperatifçiliğe verdiği önem açıkça gözükmektedir. Fakat ülkemizde 'kooperatif' dendiğinde ilk akla gelen yapı kooperatifleri olmaktadır. Faaliyetlerinin sonuçları olumsuz olan bazı yapı kooperatifleri nedeniyle olumsuz imaj tüm kooperatifleri de etkilemektedir. Oysa, başarılı olan kooperatif sayısı çok daha fazladır. Kooperatiflerin ülke için sahip olduğu değer, kooperatiflerin çiftçiye sağladığı büyük katkılar tam olarak kavranamamıştır. Kooperatifler hakkında olumsuz imaj, kooperatifleri rakip gören şirketler vb. tarafından çıkartılmaktadır.

Kooperatifler ekonomik ve sosyal niteliğe sahip olan kuruluşlardır. Diğer şirketlerde olduğu gibi alış, satış, borç ve alacak gibi birçok faaliyet gerçekleştirmekte ve yaptıkları bu işlemleri de muhasebe defterlerine Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine uygun olarak kaydetmektedirler. Dönem sonlarında ise temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablolarını düzenleyerek dönemde elde edilen kar veya zarar gibi faaliyet sonucuna ulaşmaktadırlar. Kooperatifler, tüm faaliyetleri sırasında mali yasaların hükümlerine uymakla yükümlüdürler. Bu sebeple kooperatifte iyi bir muhasebe sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Muhasebe sistemi ile edinilen sonuçlar sadece ortaklar açısından bir gereklilik değildir, bunun yanında alacaklılar ve mali nitelikteki tüm yükümlülükler açısından da gereklidir.

Tüm ticaret ve sermaye şirketlerinde olduğu gibi çeşitli kanunlarda belirlenmiş yükümlülüklerle kooperatifler de yaptığı tüm faaliyetleri usulüne uygun olarak muhasebe defterlerine kaydetmek zorundadırlar. Böylece dönem sonlarında faaliyet sonuçlarını göreberek buna uygun olarak bir strateji geliştireceklerdir. Bu muhasebe bilgileri kooperatif açısından gerekli olduğu gibi bunun yanında bu bilgilere ihtiyaç duyan kişiler için de gereklidir.

Yapılan bu çalışma sonunda, muhasebenin tüm işletmeler ve kooperatifler için ortak bir dil olduğu görülmüştür. Tüm sermaye ve ticaret şirketleri ve kooperatifler aynı hesap

planını kullanmakta, tüm işlemlerini Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine uygun olarak gerçekleştirmektedirler. Kooperatiflerin kullandığı ve esas aldığı tüm kurallar birbirinin aynısıdır. İster bir adi şirket olsun, ister bir kooperatif olsun burada yapılacak olan kayıtlar ve kullanılacak olan hesaplar birbirinin aynısıdır. Sadece kooperatiflerin sahip olduğu özellikleri nedeniyle ve Kooperatifler Kanunu gereğince bazı işlemler sermaye ve ticaret şirketlerinde farklılaşmaktadır (risturn dağıtımı, sermaye taahhüdünün ¼'ünün bloke edilmesi, üst birliklerden mal alımı gibi) Muhasebenin kayıtları ve mantığı hiçbir zaman değişmemektedir.

KAYNAKLAR

- Ataman, Ü. (2001). Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri: Genel Muhasebe. Cilt 2. İstanbul: Türkmen Kitabevi,
- Güngör, S. (2006). Ecza Kooperatiflerinde Muhasebe Sistemi Ve Uygulama Örneği Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul
- İnan, İ.H. (2008). Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli. İstanbul: İTO Yayınları
- Karanlık, S. (2009). Kooperatifler ve Muhasebesi. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Kavak, Ş. (2006). Genel Muhasebe. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Kooperatifler Kanunu
T.C. Anayasası
Vergi Usul Kanunu
<http://www.mevzuatdergisi.com/2006/08a/01.htm>_(Erişim Tarihi: 19/02/2019)